

ŞEYH VASFÎ VE CEZEBÂT ADLI ESERİ

MÜZAHİR KILIÇ* - MEHMET ATALAY**

ÖZET

Şeyh Vasfî, klasik Türk edebiyatının kudretli şairlerindedir. Üç dilde şiir yazabilen belîğ şairlerdendir. Babasının vefatı üzerine onun yerine küçük yaşta tekke şeyhi olmuştur. Âlim ve tasavvuf şeyhi olmasına rağmen *Cezebât* adlı eserinde tasavvufî şiirlere yer vermemiştir. Eski-yeni tartışmalarında Muallim Naci'nin yanında yer aldı. Tercümân-ı Hakikat, Saâdet ve Mürüvvet gazetelerinde şiirleri ve makaleleri yayımlandı. Vasfî'nin, Berkî mahlasıyla da şiirleri vardır. 59 yıllık ömrüne farklı konularda yazılmış 12 eser sığdırmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Cezebât, Vasfî, Klâsik Türk edebiyatı.

ABSTRACT

Şeyh Vasfî was a powerful poet of classical Turkish literature. He was a fluent poet who can write a poem in three languages. After his father's death, he became the sheik of an islamic monastery as the successor. Though he was an omniscient and a sheik of sufism, he did not write any sufistic poems in his work *Cezebât*. Regarding the debate of new-old, he took place with Muallim Naci. His poems and articles were published in Tercümân-ı Hakikat, Saâdet and Mürüvvet newspapers. He had also poems with the pen name of Berkî. He had 12 works written in different subjects in his 59-year old life.

KEY WORDS

Cezebât, Vasfî, Classical Turkish literature.

ŞEYH VASFÎ

Asıl adı Ali olan Şeyh Vasfî, 1851 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, İstanbul Draman'daki Kefevî Tekkesi şeyhi Mehmed Râşid Efendi'dir. İlk bilgilerini babasından ve Fâtih Câmîi imamlarından Hoca Mustafa Efendi'den aldı. Gelibolulu Hoca Tâhir Efendi'den Mesnevî ile Câmî ve Hâfız divanlarını okudu 1866'da babasının ölümü üzerine 15 yaşındayken babasının yerine tekkenin şeyhliğine getirildi. Dergahtaki vazifesine devam ederken, Fâtih Merkez Rüşdiyesi'nde kavâid-i Osmâniyye ve Mekteb-i Kuzât'da kitâbet-i resmiye, Mekteb-i Nüvvâb'da kitâbet ve inşâ dersleri verdi. Tercümân-ı Hakikat, Saâdet ve Mürüvvet gazetelerinde şiir ve makaleleri yayımlandı. Meclis-i Meşâyih üyeliğinde bulundu. Vasfî 1910 yılında vefat etmiş ve

---

*Yrd. Doç.Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi. mkilic@agri.edu.tr

** Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Öğretim Üyesi. mehmet_atalay1955@hotmail.com

Draman Câmii haziresinde babasının yanına defnedilmiştir. Ölümüne şair Eşref tarafından tarih düşürülmüştür.

Tanzimat edebiyatının ikinci yarısında Muallim Nâcî ile Recâizâde Mahmud Ekrem arasındaki eski-yeni edebî tartışmalarında eski edebiyatı savunarak Muallim Nâcî'nin yanında yer almıştır. Asrî bir edebiyât-ı atîka oluşturma gayretinde bulunan Şeyh Vasfî, 1895 yılında Mekteb mecmuasında yayımlanan Muhâdarât başlıklı makalesiyle, Ahmed Midhat Efendi ile Mustafa Hâzım ve Müstecâbîzâde İsmet arasında cereyan eden tartışmanın doğmasına sebep olmuştur. Şiirleri ve makaleleri Tercümân-ı Ahvâl ve Saâdet gazeteleri ile Maârif, Mekteb, Hazîne-i Fünûn, İmdâd'ül-midâd, Güneş ve Mürüvvet dergilerinde yayımlanmıştır. Daha çok Vasfî, bazen de Berkî mahlasını kullandığı şiirlerinde aşk, tabiat ve tasavvuf konularına yer vermiştir. Muallim Nâcî'ye büyük bir hayranlık duyan şair, onun Mes'ûd-i Harâbâtî mahlasıyla yazdığı birçok şiirine nazireler yazmıştır. Şeyh Vasfî'nin şiirleri sade, üslûbu selis, nesri temizdir. Muallim Nâcî ile birlikte neşrettikleri *Şöyle Böyle* adlı eserin önsözünde Osmanlı şiiri hakkındaki görüşlerine yer vermiştir. Tanzimattan sonraki dönemde daha çok Batılı şair ve yazarlardan tercüme yapıldığı sırada, Şeyh Vasfî, Fars edebiyatının ünlü şiirlerinden çeviriler yapmıştır. Yazdığı sarf ve nahiv kitapları uzun süre mekteplerde okutulmuştur.

Şeyh Vasfî, Muallim Nâcî'nin çok yakın dostu ve hayranı olup, edebi birikiminin önemli bir kısmını ona borçludur. Muallim Nâcî öldükten sonra 1896 yılında *Yâdigâr-ı Nâcî* adlı kitabı Nâcî'nin gazete ve mecmualarda kalan şiirlerine çocukluğunda söylediği şiirlerin de ilâvesiyle yakın dostu Şeyh Vasfî tarafından neşredilmiştir. Müstecâbîzâde İsmet Bey, Tefik Fikret, Cenab Şehabeddin, Neyzen Tefik ve Hüseyin Sîret tarafından beğenilmiş ve taklid edilmiştir. Şeyh Vasfî dönemin önemli sanatçıları bu kadar çok etkilemesine rağmen, gerek kendisi gerekse eserleri fazla ön plana çıkmamıştır. Kendisi dönemin orta düzeyde bir şairi olarak kabul edilir.

Şiirlerinin büyük kısmını ihtiva eden *Cezebât* (İstanbul 1302) adlı eserinin başında Arab ve Acem edebiyatlarını öğrenmeden yalnız Avrupa edebiyatını öğrenmenin şair ve yazar olmaya yetmeyeceğini savunmuştur.. Bu dönemde eski edebiyatın kesin savunucusu ise Hacı İbrahim Efendi ve onun etrafındaki sanatçılardı. Şeyh Vasfî, Halîl Edîb, Fâik Es'ad (Andelîb), Müstecâbîzâde İsmet, Mehmed Celâl, Ahmed Râsim, Sâmih Rıf'at gibi sanatçılar Hazîne-i Fünûn, Resimli Gazete, Musavver Ma'lûmât, Musavver Fen ve Edeb, İrtikâ gibi dergi ve gazetelerde Servet-i Fünûn'a karşı sert eleştiriler yöneltmişlerdi.¹

¹ *Cezebât, Şeyh Vasfî (Metin aktarma ve Sözlük), Esra TOPÇU, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet tezi, Danışman: Doç.Dr. Ersin ÖZARSLAN, Bolu, 2010, 105 + 88 s.*

Şeyh Vasfî'nin iki kısımdan oluşan *Feyzâbâd* (İstanbul 1308) adlı eserinin birinci kısmı İranlı ünlü şairlerden Enverî (ö. 583/1143), Câmî (ö. 898/1492), Hâtîf-i İsfahânî (ö. 1198/1783), Fahrüddîn-i Irâkî (ö. 680/1281), Sa'dî (ö. 691/1292), Hâtîfî (ö. 927/1520), Selmân-ı Sâvecî (ö. 778/1376), Firdevsî (ö. 411/1020), Emîr Hüseyinî (ö. 729/1329), Sâib-i Tebrîzî (ö. 1087/1676), Şeref-i Tebrîzî (ö. 795/1392-3), Nizâmî (ö. 611/1214) ve Husrev-i Dihlevî'nin (ö. 725/1325) bazı Farsça şiirlerinin tercümesini, ikinci kısmı ise şairin kendi şiirlerini ihtiva eder.

Şöyle Böyle (İstanbul 1302), Şeyh Vasfî ile Mes'ûd-i Harâbâtî unvanını kullanan Muallim Nâcî'nin, o dönem şiiriyle ilgili görüşlerine yer veren karşılıklı mektuplarından oluşur.

Bârîka (İstanbul 1308), Yavuz Sultan Selim'in Farsça şiirlerinden seçilen 166 beyit ve 12 mısra ile bunların Türkçe tercümesinden ibarettir.

Vasfî'nin diğer eserleri şunlardır: *Külliyât-ı İslâmiyye*, *Riyâhîn* (1305), *Levâmi'* (1307), *Bedâyi'* (1310), *Sevâtî'* (1311), *Metâli'* (1314), *Münşeât-ı Şeyh Vasfî* (1316), *Muharrerât-ı Şeyh Vasfî*, *Nahv-i Osmânî* (1314 ve 1316), *Muhâdarât* (1318), *Sarf-ı Osmânî* (1326).²

CEZEBÂT

Şeyh Vasfî'nin aşağıda metni sunulmuş olan *Cezebât*'ı bir mukaddime ile 63 manzumeden oluşmaktadır. Eserde en çok kullanılan nazım türü gazeldir. Bu gazellerin bir kısmı Muallim Nâcî ve Recâizâde Ekrem'in gazellerine nazire, bir tanesi de müşterek gazeldir. *Cezebât*'ta en çok kullanılan aruz kalıbı; Remel bahrinin *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıdır. Kıt'alarla başlayan eserde, kaside, tevhid, münacat ve naat gibi dini konulara yer verilmemiştir. Kendisi bir tarikata bağlı ve şeyh olmasına rağmen geleneksel divan şiiri konuları içinde daha çok din dışı diyebileceğimiz, aşk, şarap, saki ve meyhane gibi kavramları kullanmıştır. Bu şiirlerin konusunu sevgili, meyhane ve çevresi oluşturur.

METİN

Kıt'a [1]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sözlerim bî-hûş eder her şâir-i mu'ciz-demi
Pek murakkasdır kelâm-ı âşıkânem, dinleyin
Cezbe-dâr eyler Kelîmullâh'ı ey erbâb-ı dil
Bir nidâ-yı hâtîfidir her terânem, dinleyin

² Şeyh Vasfî'nin hayatı, şahsiyeti ve eserleri hakkındaki bu bilgiler alınırken şu eserlerden faydalanılmıştır: "Şeyh Vasfî", *DİA* (XXXIX, 71-72), Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, II, 273-274; "Vasfî Ali Efendi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansöklöpedisi* (VIII, 513-514), *Son Asır Türk Şairleri* (IV, 1948-1952) ve *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi* (II, 987, 1025, 1041).

Mukaddime

Hüsn-i tabîata mâlik olan bir Osmanlı, eş'âr-ı Arab ve Acemî anlayacak kadar hâiz-i kemâl bulunmalıdır ki tam bir şâir olabilsin.

Böyle bir iktidâr-ı edebîyi hâiz olmayıp da yalnız hüsn-i tabîata mâlik olanlar güzel söz bulsalar da doğru yazamazlar.

Zamanımızda pek çok erbâb-ı tabîat var. Bunların ekserinin kemâlât-ı edebiyeleri pek mahdût olduğundan sözleri hatadan sâlim değildir. İçlerinde öyleleri de vardır ki Türkçe kelimeleri bile doğru yazmaktan âcizdirler. Mâlik oldukları hüsn-i tabîat ile berâber hâiz-i kemâl olsalar idi edîb unvânını almağa cidden istihkâk göstermiş olurlardı.

Güzel söz bulmak için güzel düşünmek lazım ise, güzel yazmak için güzel okumak elzemdir.

Bir Osmanlının edebiyât-ı garbiyyeye vukûfu olsa da eş'âr-ı Arab ve Acem'e intisâbı bulunmasa tam bir şâir olamaz. Vâkıan edebiyatı Garbiyyeye vukûf vüs'at-i karîhaya yardım ederse de Osmanlıca'yı doğru yazmağa hiçbir vakit hizmet etmez. Zira edîb geçinen bazı heveskârânımızın yazdıkları manzûmeler terkîb-i kemâlât cihetiyle doğru olmak şöyle dursun şîve-i lisân-ı Osmânîye muvâfık bile değildir. Bunlar Edebîyyât-ı Garbiyye ile ülfetleri kadar kütüb-i edebîyye-i İslâmiyyenin yabancıları olmasalar elbette mükemmel olurlardı.

Elbette Arabî, Farsî gibi zengin iki lisânın edebiyatına vâkıf olan bir Osmanlı şâiri âsâr-ı Arabîyyeye de âşinâ olursa değil Türkler de Frenkler de bile misli az bulunur.

Şiirde ma'nânın letâfeti lâzım ise elfâzın fesâhâtı vâcibdir. Hiç âsâr-ı Arab ve Acem'de galat bir kelime görülmüş mü? Bunların âsârında galat bir kelimeye tesâdüf olursa bile Osmanlı şâirlerine nisbetle binde bir mertebesindedir.

Lisânın mîzânı şiirdir. Doğru olmayan mîzân bir işe yaramadığı gibi fasîh olmayan bir eserde mevzûn olsa da erbâb-ı kemâl indinde şiirden ma'dûd olamaz.

Şiir, muvâfık-ı zaman ve mekân olmakla beraber, civân-merdâne olmalıdır. Eş'âr-ı nâzikâneyi vâzî'âne söz söylemekten ibâret zannedenler dekâyık-ı kelâma âşinâ olmayan bir takım müteşâirlerdir ki efkâr-ı sahîfelerini³ birer düstûr-i edeb zannederler. Hâlbuki nâzikâne eş'âr bunların zannettikleri gibi bazı şehrîlerin esnâ-yı musâhabetlerinde görülen tarz-ı ifâde ile husûl-pezîr olmaz şiirde uluvv-i fikr matlûbdur. İster nâzikâne olsun ister civân-merdâne bulunsun efkâr-ı âliyyeyi mütazammin olmayan eş'ârın hiçbir

³ efkâr-ı sahîfe: zayıf fikirler.

meziyeti olamaz. Hele muvâfık-ı zevk-ı selîm olmayan eş‘âr-ı vazî‘âne arz-ı hâl-i gedâyâne gibi beş para etmez. Erbâb-ı himmet hiç arz-ı meskenet eder mi?

Şi‘r goften gerçi dür soften boved
Lîk fehmiiden bih ez-goften boved⁴

Şâire, şiiire dair mütâlâa-ı mesrûde-i âcizâneme nazaran benim gibi iktidâr-ı edebîsi pek mahdûd bulunan bir kimsenin şâirim demesi, şiir söylemesi nâbe-câ ise de Muallim Nâcî gibi şîve-i lisân-ı Osmânîye vâkıf bir edîb-i fâzılın *Şerâre*’si, *Âteş-pâre*’si meydanda durur iken böyle bir cür’ette bulunuşumu çok görmemelidir.

Tercümân-ı Hakîkat âsâr-ı edebiye neşrine başlamazdan pek çok evvel şiir söylemeye yeltendim ise de tanzîm ettiğim eş‘âr:

Güş etmesin öyle söz kulaklar

duâsının mâ-sadakı olmağa lâyıık âsârdan bulunmakla muahharen terketmiş idim.

Tercümân-ı Hakîkat âsâr-ı edebiye neşrine başlar başlamaz nazm-ı eş‘âra herkes gibi benim de hevesim geldiğinden:

Gelmiyor vechin hayâli dîde-i hûn-bârıma
Bâis oldur sevdiğim her lahza âh ü zârıma

matla‘lı gazeli bi’t-tanzîm mezkûr gazeteye göndermiş idim ki bu matla‘ Muallim-i müşârün ileyh tarafından bi-hakkın tenkîd olunduğu gibi “Bir Şeyh Efendi lisânından böyle hem âşikâne, hem rindâne sözler sudûru şâirleri hakîkaten memnûn edecek hallerdendir.” İltifât-ı müşfikânesine mazhariyetim devâm-ı tanzîm-i âsâra beni mecbûr etti.

Muallim’in tenkîdâtından istifâde ettiğim gibi âsâr-ı ceyyidesini meşk ederek şiir söylemeye de çalıştım. Tercümân-ı Hakîkat ile bazı resâil-i mevkûtede görülen eserleri müşârün ileyh sâye-i muallimânelerinde vücûda getirdim.

İşte bu sûretle meydâna gelen âsâr-ı perîşânımı sühan-şinâsân-ı zemândan bazı zevât-ı edeb-perverin bir mecmûa-i mahsûsa ile mevkı‘-ı intişâra vaz‘ etmecliğimi iltimâs etmelerine binâen -her ne kadar değeri yoksa da- *Cezebât* unvânı altında neşrine karar verdim. Bu kararımı Muallim-i müşârün ileyh de tasvîb buyurmakla benim için bu bâbda tereddüde hiçbir vechile mahal kalmadığından *Cezebât*’ı enzâr-ı ulü’l-elbâba arz ile iftihâr eylerim.

Şeyh Vasfî

⁴ “Şiir söylemek inci delmek ise de anlamak, söylemekten daha iyidir.”

Mukaddimenin buraya kadarki kısmı için ayrıca bk. Osmanlı Müellifleri, II, 273-274.

Kıt'a [2]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Leşker-i gam etse de ta'kîb her gün gönlümü
Eylemem âlemde ben dil-mürdegâna ilticâ
Mültecâ-yı ehl-i dildir âsitân-ı devleti
Eylerim **Vasfî** der-i pîr-i muğâna ilticâ

Kıt'a [3]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sevdiğim tahkîre kalkışma fazîlet ehlini
Levme vicdânın harâbâtîleri kâil midir?
Göz süzüp va'd-i visâl etsen de aldanmaz yine
Ehl-i dil ağmâz-ı aynından senin gâfil midir?

Kıt'a [4]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Maşrık-ı efkârdan berk-ı maârif parlayıp
Eyliyor baştanbaşa âfâk-ı ilmi nûra gark
Çeşm-i ibretle kitâb-ı kâinâta kıl nazar
Pertev-i feyz-i terakkiyle münevver garb ü şark

Kıt'a [5]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Cân ü dilden vakf-ı gûş ettim size
Durmuyun ey ehl-i irfân söyleyin
Dinlemem ey vâizân-ı mürde-dil
Siz varın kürsîde çan çan söyleyin

Kıt'a [6]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Olmayın hâmuş ey erbâb-ı dil
Sânihât-ı aşk-ı dâim söyleyin
Cân u dilden dinliyor âlem sizi
Lâyhât-ı aşkı dâim söyleyin

Kıt'a [7]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

İ'tilâ etmekse efkârın eğer
Pey-rev ol erbâb-ı isti'dâda sen
Olma dil-beste hevâ-yı nefsine
Verme ömr-i nâzenîni bâda sen

Kıt'a [8]

Remel: Feilâtün feilâtün feilün

Mutribâ ırlamağa kalkışma
Bülbül-i bâğ-ı belâgat var iken
Müteşâirlere hoş gelse dahi
Dinlemez zemzemeni ehl-i sühan

Kıt'a [9]*Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

O kadar nâza tahammül edemem ey sâkî
 Hün-ı dil nûş ederim bâde-i gül-gün yerine
 Leyle-i hüsnüne her dil-berin olmam meftûn
 Koma ben rind-i cihân-dîdeyi Mecnûn yerine

Kıt'a [10]*Muzâri': Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

Mihrinle gönlüm oldu senin işte tâb-nâk
 Var mı cihânda mâhî-i zulmet güneş gibi
 Bakdıkca vechine kamaşır gözlerim benim
 Parlar yüzünde nûr-ı melâhat güneş gibi

Kıt'a [11]*Hezec: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

Beni irşâda ey şeyh-i kerâmet-pîşe kalkışma
 Hakikat-bîn olan ehl-i dili ızlâl kâbil mi?
 Rakîbin eylesem de şimdilik te'dîbini imhâl
 Cezâ-yı müstahakkın eylemek ihmâl kâbil mi?

Kıt'a [12]*Hezec: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

Yürüt efkârını sen ta'n-ı düşmenden hazer etme
 Rızâsın herkesin âlemde istihsâl kâbil mi?
 Hayâlâta kapılmaz ders alanlar fenn-i hikmetten
 Hikem-âmûz dehr-i şî'r ile işgâl kâbil mi?

Nazm [1]*Muzâri': Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

Kâbil midir atâlete bak himmetim benim
 Burhân değil mi sözlerime gayretim benim
 Îrâs-ı şevk-ı dîger eder halka her sözüm
 Tutsun cihânı gulgule-i şöhretim benim

Nazm [2]*Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

Pertev-efzâ-yı şihâb-ı aşkdır peymânemiz
 Feyz-bahşâ-yı cihândır meşreb-i rindânemiz
 Neşvemizden iktibâs-ı feyz eder erbâb-ı dil
 Hâne-i hammârdır **Vasfi** tecellî-hânemiz

Şarkı [1]*Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün*

Bence halkın sözleri efsânedir
 Meşrebim her vechile rindânedir
 Âlemim derd ü gama bîgânedir
 Şimdi nüzhet-geh bana mey-hânedir
 Bülbülüm mutrib, gülüm peymânedir

İhtiyâcım yok benim bezm-i Cem'e
 Mâlikim sâkî gibi bir hem-deme
 Minnet etmem gül-sitân-ı âleme
 Şimdi nüzhet-geh bana mey-hânedir
 Bülbülüm mutrib, gülüm peymânedir

Burc-ı şâdîden doğar mâhım benim
 Reşk eder kim görse bezm-i rûşenim
 Feyz-bahşâdır cihâna meskenim
 Şimdi nüzhet-geh bana mey-hânedir
 Bülbülüm mutrib, gülüm peymânedir

Şarkı [2]*Recez: Müstef'ilâtün müstef'ilâtün*

Ver durma sâkî câm-ı şarâbı
 Âteş kesildi şevk ile gönlüm
 Nâz etme artık kaldır hicâbı
 Âteş kesildi şevk ile gönlüm

Sensin benim sen cân ü cihânım
 Yok, başka senden bir hem-zebânım
 Söyle dem-â-dem ey nev-civânım
 Âteş kesildi şevk ile gönlüm

Âlemde var mı bilmem misâlin
 Bezmi münevver etti cemâlin
 Vecd-âver oldu ruhsâr-ı âlin
 Âteş kesildi şevk ile gönlüm

[Murabba']**Cezbe***Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün*

Berk urur gönlümde feyz-i lâ-yezâl
 Âteş-i cevvalé döndü sözlerim
 Manzarımda parlıyor mihr-i kemâl
 Maşrîku'l-envâr oldu sözlerim

Her taraftan münceli feyz-i İlâh
 Âşıkâ dünya ser-â-ser Tûr'dur
 Çeşm-i ibretle cihâna kıl nigâh
 Sanma nûr-ı ma'rifet mahsûrdur

Neşvelense çok mudur mihr-i felek
 Şevkı artar bâde-hVâr oldukca ben
 Vecde gelmez mi bakın ins ü melek
 Zevkı artar cezbe-dâr oldukca ben

Şevkıme gayrettedir akl-ı beşer
 Meş'al-i aşk oldu güftârım benim
 Reşk eder âsârıma kilik-i hüner
 Merşed-i feyz oldu efkârım benim

Eyledikce âteş-i aşkım hurûş
 Fikr-i cevvalim tanîn-endâz olur
 Âşıkâne söyle ey hikmet-fürûş
 Ben gibi âlemde kim dem-sâz olur

[Tercî'-i bend]

Âlem-i Âb

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Eyleyip pîr-i muğâna intisâb
 Feyz-i enfâsıyla oldum neşve-yâb
 Münbasit oldu dilim içtikce mey
 Cezbelendirdi beni âheng-i mey
 Parlatıp câm-ı meyi rindân ile
 Eylerim zevk u safâ ihvân ile
 Hem-dem-i sâkî gibi bir gül-feme
 Minnet etmem gayri ben câm-ı Cem'e

İlticâ-gâhım benim mey-hânedir
 Derd-nâki şâd eden peymânedir

Zevkdır ser-mâye erbâb-ı dile
 Kâr u bârım yok benim âlem ile
 Gül-sitân-ı âlemi yâd eylemem
 Bülbül-âsâ hiç feryâd eylemem
 Ser-girânım işret-i imrûz ile
 Şâdmânım neşve-i gam-sûz ile
 Fikr-i ferdâyı getirmem gönlüme
 Böyle sevdâyı getirmem gönlüme

İlticâ-gâhım benim mey-hânedir
 Derd-nâki şâd eden peymânedir

Var iken destinde sâkînin sebû
 Kimseye dökmem cihânda âb-rû
 İzdiyâd etmez mi rûhun neşvesi
 Başkadır câm-ı sabûhun neşvesi
 Zevk-ı gül-zâra gönül etmez heves
 Lâübâlî meşrebe peymâne bes
 Mübtelâyım doğrusu ben işrete
 Âlem-i âbî değişmem cennete
 İlticâ-gâhım benim mey-hânedir
 Derd-nâki şâd eden peymânedir

[Mesnevî]

Harâbât-nâme

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Yüz sürüp geldim der-i mey-hâneye
 Bir tebessüm et dil-i mestâneye
 Âşık-ı dîdârınım billâh ben
 Eğri bakma her harâbâtıye sen
 Ben fedâya hâzırım cân ü teni
 Lûtfuna şâyeste kıl sâkî beni
 Nice bir işten değil ey gül-izâr
 Eylemek terk-i hayâtı müsteâr
 Sun pey-â-pey sâğar-ı şevk-âveri
 Şâdmân eyle dil-i gam-perveri
 Ben harâb olsam da ey âlî-cenâb
 Ver yine câm-ı şarâbı bî-hisâb
 Bâdedir ehl-i dile âb-ı hayât
 Nûş edince hâtıra gelmez memât
 Katresi mey-nûşu eyler pür-safâ
 Neşve-i gam-sûzına olmaz behâ
 Câm-ı meyden parladıkca nûr-ı şevk
 Cezbeler izhâr eder erbâb-ı zevk
 Mest olan endîşe etmez âlemi
 Gönlüne girmez hele dünyâ gamı
 İstemem sensiz şarâb-ı nâbı ben
 Maksadım sensin benim ey gül-beden
 Rind-i bî-pervâ olan şâm ü seher
 Vechine peymânedeyler nazar
 İltifâtından beni dûr etme sen
 Başka bir şey istemem dünyâda ben

Gazel [1]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Kılmayın ey merdümân her âsitâna intisâb
Eyleyin bâb-ı teâlî-perverâna intisâb

Sözlerim ehl-i dile şevk-ı diger vermekdedir
Ettiğim günden beri pîr-i muğâna intisâb

Görmedim tab´ımca ben âlemde bir sâhib-kemâl
Gönlüm ister etmek ammâ bir civâna intisâb

Feyz-i enfâsımla artar kadri ey efsürdegân
Kim ederse ben gibi bir ter-zebâna intisâb

Vermeyin dest-i irâdet mürşid-i nâ-puhteye
Eyleyin **Vasfî** gibi mu´ciz-beyâna intisâb

Gazel [2]

Hezec: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Cemâlin izdiyâd-ı feyz ü isti´dâdına bâis
Celâlin iştidâd-ı aşk-ı mâder-zâdına bâis

Nigâh-ı çeşm-i mestindir sebep hayrâni-i akla
Hevâ-yı kâkülündür dem-be-dem feryâdına bâis

Seng-i hicrin olurdu şübhesiz idbârına bâdi
Hayâlin olmasa gurbette istis´âdına bâis

İşittikce sabâdan her seher peyğâm-ı ikbâlin
Olur elbette şâdî-i dil-i nâ-şâdına bâis

Mübâhât etmesin mi şâirâne ba´d ez-in **Vasfî**
Ki aşkın oldu böyle bir gazel inşâdına bâis

Nazîre-i Gazel-i Muallim Nâcî⁵ [3]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Oldu âlem gerçi derd-i bî-şümârımdan habîr
Olmadı cânân ü liken ıztırârımdan habîr

Nâle-sâz olmaz idi gül-şende bülbül haşre dek
Olmasa teşrîf-i yâr-i cân-şikârımdan habîr

⁵ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:
Düşmedim bir yâre fikr-i şu'ledâr-ımdan habîr
Hâke düşmüş gevherim, yok iğbirârımdan habîr
Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 175-176.

Ben melâmet-dîdeye kılmazdı cevrin münhasır
Olmamış olsa bu yolda ıstıbârımdan habîr

Külbe-i ahzânıma rağbet eder mi olsa da
Çâr çeşm ile dem-â-dem intizârımdan habîr

Gayretimden **Vasfî**yâ ağyâr-ı bed-kirdâr ile
Olmayan var mı cihânda gîrudârımdan habîr

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî⁶ [4]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Oldu ey sâkî nigâhından Süreyyâ gark-ı nûr
Pertev-i hüsnün ile olmaz mı sahbâ gark-ı nûr

Ben tecellî eyliyor zann eyledim cennette hûr
Nûr-ı vechinle olunca dil ser-â-pâ gark-ı nûr

Eyleyip mihr-i cemâlinden senin nûr iktibâs
Kıldı arzı ser-te-ser mâh-ı şeb-ârâ gark-ı nûr

Ey büt-i ra'nâ perestîş eylesin pîr-i muğân
Şem'-i ruhsarınla oldukca kilîsâ gark-ı nûr

Her sözümler bir meş'al-i feyz oldu ey nûr-ı basar
Bir bakışla eyledin **Vasfî**'yi zîrâ gark-ı nûr

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî⁷ [5]

Hezec: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Harâb olsam da sâkî meşrebim her bâr âlîdir
Ki destinde olan peymâne-i ser-şâr âlîdir

Muhakkardır hemîşe zühd-i huşk erbâbı indimde
Sakin zannetme kadr-i şeyh-i efsûn-kâr âlîdir

Uluvv-i tab'ımı iş'âr eder enfâs-ı kudsiyyem
Harâbât içre inşâd ettiğim eş'âr âlîdir

Değildir cây-ı ârâmım gönül bu âlem-i kesret
Teâlî eylerim vahdet-serây-ı yâr âlîdir

Tefeyyüz eyliyor **Vasfî** gibi bir şâir-i hoş-gû
Hakâret ile bakma hâne-i hammâr âlîdir

⁶ Muallim Nâcî'nin burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:

Çok mudur olduysa mihrinden süveydâ gark-ı nûr
Sen keşel-dem ben ne var olsam da ser-â-pâ gark-ı nûr

Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 176.

⁷ Muallim Nâcî'nin burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:

Muhibbânımda hem güftâr hem girdâr âlîdir
Teâlî-perverim neşr ettiğim efkâr âlîdir

Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 175.

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî [6]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Meşreb-i ashâb-ı aşkı sâki-i gül-fem bilir
Neşve-i peymâneyi bezm-âşinâ-yı Cem bilir

İştihâr etsem kalenderlikle âlemde ne var
İrtikâ erbâbını bî-şübhe İsí-dem bilir

Himmet-i pîr-i muğân ile teâlî eylerim
Kadr-i mey sır-âşinâ-yı hazret-i Edhem bilir

Ehl-i dil âlâyîş-i dehre kapılmaz bir zemân
Ni'met-i ikbâlden hürriyeti akdem bilir

Tavr-ı küstâhânesi **Vasfî** çekilmez vâizin
Kendini hûş-yâr, halk-ı âlemi sersem bilir⁸

Nazîre-i Gazel-i Müşterek [7]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Mes'ûd-i Harâbâtî

Bir meziyettir bu inkâr eylemek kâbil midir?
Her harâbâtî benim tarzımda deryâ-dil midir?

Fakîr

Kevek-i dürrî-i hikmet bir zemân etmez gurûb
Başka bir yerde tulû' eyler güneş âfil midir?

Mes'ûd-i Harâbâtî

Anladım ammâ muvaffak olmadım anlatmağa
Anlamak âlemde anlatmak kadar müşkil midir?

Fakîr

İrtikâ-yı millete şemşîr-i merd-i saf-şiken
Hâme-i i'câz ehl-i fen kadar kâfil midir?

Mes'ûd-i Harâbâtî

Dem urursun nâ-hudâlıktan fakat fark etmeden
Gördüğün bir ebr-i zulmânî midir, sâhil midir?

Fakîr

Sözlerimden berk urur feyz-i kemâl-i ma'rifet
Gördüğün her ehl-i dil **Vasfî** gibi kâmil midir

⁸ Ziyâ Paşa'nın (ö. 1880) terkîb-i bendinden:
En ummadığın keşf eder esrâr-ı derûnun
Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın
Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi, I, 40.

Gazel [8]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Meclis-i pîr-i meye her ehl-i dil dâhil midir?
Ben gibi her gördüğün âlemde deryâ-dil midir?

Her sözümden başka bir nûr-ı terakkî parlıyor
İrtikâ erbâbının efkârı lâ-tâil⁹ midir?

Tarz-ı eslâfı çalışmaz kimse taklîd etmeğe
İ'tilâ ister vatan evlâdı nâ-kâbil midir?

Hüsn-i ahlâk isterim hûbân-ı serv-endâmda
Âşık-ı âzâde-ser her dil-bere mâil midir?

İ'tilâ-gâhı fezâ-yı lâ-mekândır rûhumun
Ben kalendersem dahi **Vasfî** dilim sâfil midir?

Gazel [9]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Sânihât-ı kalbi bî-pervâ lisânım söylüyor
Ben nasıl ketm eyleyem esrâr-ı cânım söylüyor

Anlamak isterseler esrâr-ı nâyı ehl-i dil
Dinlesinler hâme-i mu'ciz-beyânım söylüyor

Ben ne mest-i ser-girânım anlasın mey-nûşlar
Neşvemi destimdeki ratl-ı girânım söylüyor

Tercümân-ı sırr-ı hikmetdir lisân-ı şâirân
Lâyihât-ı ehl-i aşkı tercümânım söylüyor

Gül-sitânda ba'd ez-in olmam harîf-i andelîb
Nev-bahârı ömrümün geçti hazânım söylüyor

Nazîre-i Gazel-i Muallim Nâcî¹⁰ [10]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hüsnünün sanma cihân-ı hüsn içinde dengi var
Dil tenezzül eylemez her hûba nâm ü nengi var

Parlıyor şimşek gibi çaktıkca sâkî gözlerim
İçtiğim peymâne-i şevkân ne parlak rengi var

Bûse isterken visâlinde recâ eyler isem
Hiddet etme sevdiğim her bir sözün bir sengi var

⁹ lâ-tâil: boş, faydasız.

¹⁰ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:
Gönlüm elden gitti sevdânın ne gâlib çengi var
Sevdiğim imdâda gel gönlümle aşkın cengi var
Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 209.

Mâ-siva'l-mahbûba yol vermez serây-ı kalbimin
Aşk derler nâmına dehşetli bir ser-hengi var

Sözlerim kânûn-ı hikmettir benim anlarsanız
Dinleyin yârân sarîr-i hâmemin âhengi var

Nazîre-i Gazel-i Ekrem Bey [11]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Âh ettikce bakın tîr-i kazâ câna gelir
Feleğın cümle belâsı dil-i nâlâna gelir

Hâlimi görse benim merhamet eylerdi o şûh
Duysa feryâdımı kâfir bile îmâna gelir

Ettiği cevre peşimân olarak bir gün olur
Hâtırım almak için külbe-i ahzâna gelir
Nağme-i mürğ-i seher, zezeme-i mutrib-i aşk
Ne yalan söyleyeyim gûşuma efsâne gelir

Vahşet-âbâd kesildi nazarımda âlem
Âşinâ şimdi bana doğrusu bîgâne gelir

Gazel [12]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Lem'a-i feyz-i hakîki sâğarımdan berk urur
Pertev-i sahbâ-yı irfân gözlerimden berk urur

Bakma kec-bînâne her rind-i kalender-meşrebe
Nûr-ı ulviyyet benim fark-ı serimden berk urur

Matlau'l-envârdır gönlüm benim ey ehl-i dil
Âfitâb-ı aşk her gün hâverimden berk urur

Çeşm-i im'ân ile bak nûr-ı sevâd-ı ma'rifet
Feyz-i Hak'la kilik-i hikmet-perverimden berk urur

Yanmış olsam fikr-i hürriyyetle ey efsürdegân
Âteş-i gayret yine hâkisterimden¹¹ berk urur

Nazîre-i Gazel-i Muallim Nâcî [13]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ehl-i dil mâhiyyetim takdîrde hayrân henüz
Bir melâmî görmedi gönlüm gibi devrân henüz

Ben taallüm eylemiştim fenn-i aşkı levhden
Vermemişti hüsne sûret Hazret-i Yezdân henüz¹²

¹¹ hâkisterimden: hâkister müddet (Cezebât, İstanbul 1342, s. 27).

¹² Bu beyitte, İbnü'l-Fâriz'in (ö. 632-3/1235) *Kasîde-i Hamriyye*'sinin matlaı olan şu beyte telmih vardır:

Ebruvânı secde-gâhımdı benim ol dil-berin
 Etmemişti kimse küfr-i zülfüne îmân henüz
 Neşve-i câm-ı mahabbetle dilim medhûş idi
 Çâşnî-i bâdeyi bilmez iken rindân henüz
 Genc-i ma'nî gerçi **Vasfî** pençe-i hükmümdedir
 Olmadım gönlümce ammâ dehre dür-efşân henüz¹³

Gazel [14]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ârz-ı dîdâr eyliyor karşımda cânân nûra bak
 Ey gönül vakt-i tecellîdir dem-â-dem Tûr'a bak

شَرِبْنَا عَلَى ذُكْرِ الْخَيْبِ مَدَامَةً   سَكَّرْنَا بِهَا، مِنْ قَبْلِ أَنْ يُخْلَقَ الْكَرْمُ

“Müdam şarabını sevgiliyi anarak içtik. Üzüm ağacı yaratılmadan önce biz onunla sarhoş olmuştuk.” Dîvânü İbnî'l-Fâriz, s. 179; Mecmûa-i Monlâ Câmî, s. 130; İbnü'l-Fâriz ve İsmail Ankaravî'nin Kasîde-i Hamriyye Şerhi, s. 41. Mevlânâ, bu anlamda şöyle der:

از شراب لایزالی جان ما مخمور بود   پیش از آن کندر جهان باغ و می و انگور بود
 پیش از آن کین دار و گیر و نکته منصور بود   مابہ بغداد جهان انا الحق می زدیم

“Dünyada henüz bağ, mey ve üzüm yok iken, canımız sonsuzluk şarabıyla kendinden geçmiş idi. Şu uğraşma-dîdinme dünyası daha yaratılmamışken, Mansûr'un nüktesi söylenmemiş iken biz, can dünyasının Bağdad'ında enelhak deyip duruyorduk.” Külliyyât-ı Dîvân-ı Şems, I, 304.

Câmî (ö. 1492) de bir gazelinde şöyle der:

بودم آن روز درین میکده از درد کشان
 که نه از تاک نشان بود و نه از تاک نشان

“Benim, bu meyhanede şarap içenlerden biri olduğum o gün, ne candan eser vardı, ne de üzüm asmasından.” Dîvân-ı Câmî, s. I, 654.

¹³ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlâı şudur:

Meşhedimden şevk-ı küyünla revândır kan henüz
 Görmedi tığın benim kâ'bimde bir kurbân henüz

Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 177-178.

Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) bu gazeli, Usûlî'nin (ö. 1538) matlâı aşağıda verilen gazeline naziredir:

Aşk ile tennûr-ı dilden cûş eder tûfân henüz
 Bu gözümün yaşları deryâ-yı bî-pâyân henüz

Usûlî Divanı, s. 135.

Tâhirü'l-Mevlevî (ö. 1951) Muallim Nâcî'nin sözkonusu gazelinin tanzir etmiştir:

Şevk-ı tığınla cerîhamdan revândır kan henüz
 Reşha-i şemşîrine dil-teşne lâkin cân henüz

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları, s. 90.

Yine Tâhirü'l-Mevlevî kendi gazelinin tahmis etmiştir. Bu tahminin ilk bendi:

Tîr-i gamzenle eğerçi sine hün-efşân henüz
 Dilde bâkî ârzü-yı hancer-i müjgân henüz
 Verme ey hûnî-nigâhım! Lutfuna pâyân henüz
 Şevk-ı tığınla cerîhamdan revândır kan henüz
 Reşha-i şemşîrine dil-teşne lâkin cân henüz

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları, s. 517.

Benzemez âlemde bir şey'e şarâbın neşvesi
 Göz süzer çaktıkca sâkî dîde-i mahmûra bak
 Nağme-i hüzn-âveri erbâb-ı aşkı ağlatır
 İnlıyor mızrâb-ı gamdan sîne-i tanbûra bak
 Âlemi ölçer biçer mikyâs-ı aklıyla hakîm
 Nefsini bilmez iken efkâr-ı dûr-â-dûra bak
 Nazm-ı pâkimden olur herkes cihânda neşve-yâb
 Nazra-i im'ânla **Vasfî** feyz-i nâ-mahsûra bak

Gazel [15]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
 Gayri sevdâ-yı ruh-ı sâkî-i zîbâyı bırak
 Sohbet-i bezm-i Cem'i câm-ı musaffayı bırak
 Elverir bir dahi aldanma füsûn-ı aşka
 Yetişir gayr-i hayâl-i dil-i şeydâyı bırak
 Ba'd ez-în olma sakın kûşe-güzîn-i irşâd
 Delk-ı peşmîni çıkar sübha-i esmâyı bırak
 Çeşm-i im'ân ile âlemde hakikat-bîn ol
 Dinleme vâiz-i şehri gam-ı ferdâ-yı bırak
 Ömrün oldukça çalış kesb-i kemâl et **Vasfî**
 Şöhret-i kâzibeyi halka müdârâyı bırak

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî¹⁴ [16]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
 Bak ne âlîdir nigâh-ı himmeti hammârımın
 Neşvesinden bellidir peymâne-i ser-şârımın
 Evc-gîr-i dehr olan berk-ı tahammül-sûz-ı aşk
 Kem-terîn bir pertevidir âh-ı âteş-bârımın
 Hâme-i mu'ciz-beyânım oldu mağbût-ı cihân
 Ehl-i dil âşüftesidir tab'-ı efsûn-kârımın
 Bilmeyenler nükte-i ser-beste-i hürriyyeti
 Rütbe-i kadrin ne bilsin şîve-i güftârımın

¹⁴ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:
 Rütbe-i ulviyyetin fikr et dil-i bîdârımın
 Arş-ı istiğnâ tenezzül-gâhıdır efkârımın
 Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 180.

Pey-rev oldum gayri **Vasfî** ben de Mes'ûdî'lere
Tercümânîdir bu şi'r-i dil-nişîn efkârımın

Gazel [17]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Bırakın ehl-i riyâ, sûreti, ma'nâyâ bakın
Bakmayın sübha-i esmâyâ, müsemâyâ bakın

Olmayın şâdi-i dîrûz ile mağrûr sakın
Hâli der-pîş ederek mihnet-i ferdâyâ¹⁵ bakın

Ben fedâ etmeğe âmâde iken nakd-ı dili
Ediyor nâz yine sâki-i ra'nâyâ bakın

Var mıdır bunda anın şa'saa-i envârı
Bir bakın sâğara bir de meh-i garrâyâ bakın

Çalışır nâmını i'lâyâ cihânda **Vasfî**
O kalenderdeki kudsîyyet-i sevdâyâ bakın

Gazel [18]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Vâmık'ın aşk-ı ciger-sûzını Azrâ'ya sorun
Cennet erbâbının ahvâlini Leylâ'ya sorun

Âşıkın kârı esîr-i gam-ı aşk olmaktır
Sormayın bendeye hürriyyeti Mevlâ'ya sorun

Bilemez kadrini Şîrîni-i cehdin Hüsrev
Himmat-i kûh-keni sa'y-şinâsâyâ sorun

Ümm-i dünyâ ne bilir kıymetini merdânın
Tâb-ı aşk-ı meh-i Ken'ân'ı Züleyhâ'ya sorun

Mebhas-i aşkı suâl etmeyiniz zühhâda
Nâzı ma'sûka, niyâzı dil-i şeydâyâ sorun

Mest-i şevk olduğunun hikmetini **Vasfî**'nin
Anlamaz ehl-i riyâ sâki-i ra'nâyâ sorun

Gazel [19]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Perde-i mâmûsı yârân bir zemân çâk etmeyin
Cevher-i haysîyyeti hem-pâyeye-i çâk etmeyin

Anladım sırr-ı süveydâ-yı dili âlemde ben
Siz varın hâl-i ruh-ı dil-dârı idrâk etmeyin

¹⁵ ferdâyâ: feryâda (Cezebât, İstanbul 1342, s. 30).

Katresi tenşîtine bâis olur derd ehlinin
 Nûş edin câm-ı sabûh-ı aşkı, imsâk etmeyin
 Bir zemân ketm-i hakikat eylemez erbâb-ı dil
 Söyleyen Allâh için bir kimseden bâk etmeyin
 Çeşm-i ibretle bakın gülşen-serây-ı âleme
 Nazra-i im'ânı ammâ vakf-ı hâşâk etmeyin

Gazel¹⁶ [20]

Hezec: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Aceb kim râh-ı aşk içre senin üstâdın ey bülbül
 Ki her dem nâledir gül-şendeki evrâdın ey bülbül
 Tezallüm eyledikce hande eyler hâline billâh
 Abesdir ol gül-i ra'nâdan istimdâdın ey bülbül
 Dem-i vaslı tasavvur eyleyen rindâne hicrânı
 Tahattür ettirir mi âşıkâne yâdın ey bülbül
 Nedir bu rütbe âh-ı âteşinin bezm-i gül-şende
 Hamûş ol ihtirâka yoksa isti'dâdın ey bülbül
 Heves etmez idi **Vasfî** cihânda seyr-i gül-zâra
 Kudûm-ı yâri i'lân etmese feryâdın ey bülbül

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî¹⁷ [21]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bir melâmî-meşrebim yârânı tebcîl eylerim
 Dâimâ ağyâr-ı bî-iz'ânı tenkîl eylerim

---

¹⁶ Recâizâde Mahmud Ekrem'in (ö. 1914) aynı kafiyeli Hasbihâl adlı şiirinin matları:
 Garîbser işiten dâsitânın ey bülbül
 Garîbdır o kadar hâl ü şânın ey bülbül
 Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, "Recâizâde Ekrem'in Bülbül
 redifli şiiri ve Ona Yazılan Nazireler", sa. 14, s. 170.
 Ali İffet'in (ö. 1941), aynı kafiyeli gazelinin matları:
 Cünûn-ı aşkım imiş derd-i cânın ey bülbül
 Yakar derûnumu ondan figânın ey bülbül
 Gazellerim, s. 46.
 Tâhirü'l-Mevlevî'nin (ö. 1951), aynı kafiyeli bir şiirinin matları:
 Nedir bu nevha-i mâtem-nişânın ey bülbül
 Kulûba vermede rikkat figânın ey bülbül
 Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları, s. 430.
¹⁷ Muallim Nâcî'nin burada tanzir edilen gazelinin matları şudur:
 Her melâl-âbâdı nûzhet-gâha tahvîl eylerim
 Gittiğim her yerde bir mey-hâne teşkîl eylerim
 Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 183.

Vâiz-i efsâne-gû cennetle tebşîr etse de
 Meslek-i zühdü tarîk-ı aşka tebdîl eylerim
 Vaz'-ı nâ-ber-câsına dehrin tahammül eylemem
 Gönlüme bâr-ı girân-ı aşkı tahmîl eylerim
 Pây-bûsuyla tefeyyüz eyleyip pîr-i meyin
 Destime peymâneyi aldıkca takbîl eylerim
 Mîhr-i pertev-bâr-ı hikmet **Vasfiyâ** her subh-dem
 Maşrık-ı dilden tulû' ettikce tehlîl eylerim

Gazel [22]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Câm-ı aşkı dem-be-dem nûş eylerim
 Mutrib-i hoş-lehceyi gûş eylerim
 Hâme-i mu'ciz-demimle şübhesiz
 Ben ulü'l-elbâbı bî-hûş eylerim
 Mest-i bî-pervâyım ey erbâb-ı dil
 Tâbiş-i sahbâ ile cûş eylerim
 Na'ralar attıkca şevkimden bakın
 Her harâbâtîyi medhûş eylerim
 Ben düşünmem kâr ü bâr-ı âlemi
 Dehri çaktıkca ferâmûş eylerim

Gazel [23]

Hezec: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Riyâ-kârâne künc-i inzivâ-yı ihtiyâr etmem
 Hakâyık-âşinâyım zühd-i huşke i'tibâr etmem
 Ben ol âlî-cenâbım geçse de ömrüm mezellele
 Yine bir vechile dúnâne arz-ı iftikâr etmem
 Dem-â-dem yükselir sevdâ-yı hürriyyet ile fikrim
 Esîr olmakla târ-ı zülf-i yâre iftihâr etmem
 Elimde sâğar-ı ser-şâr-ı gül-gûn var iken **Vasfi**
 Cihânda azm-i gül-şen ârzû-yı cûy-bâr etmem

Gazel [24]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hüsrev-i aşkım yürür her yerde fermânım benim
 Tuttu âfâkı ser-â-ser şöhret ü şânım benim

Âlem-i süflîde kalmak istemez bir vechile
 Her nefeste i'tilâ etmek diler cânım benim
 Bakmağa etmez tenezzül bir zamân hâkîlere
 Seyr eder lâhûtiyânı çünkü çeşmânım benim
 Verdi vahyistân-ı aşka şevk-ı dîger sözlerim
 Âlemi etti münevver nûr-ı irfânım benim
 Şâhidimdir sözlerim **Vasfî** uluvv-i tab'ıma
 Varsa söyle âlem-i nazm içre akrânım benim

Gazel [25]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
 Sanma bî-câ ben harâbât içre feryâd eylerim
 Bir perînin Allâh Allâh ismini yâd eylerim
 Öyle bir derd-âzmâ-yı aşkım ey erbâb-ı dil
 Ben tarîk-ı aşk-bâzî batsa îcâd eylerim
 Hızr'a ta'lîm-i fûnûn-ı aşk edersem çok mudur?
 Nutk-ı cân-bahşım ile Îsâ'yı irşâd eylerim
 Mürşidâne tavrı sevmem etse de ta'yîb halk
 Mest-i aşkım şî'ri ben rindâne inşâd eylerim
 İktidârım anlasın **Vasfî** cihân her emrime
 Tîğ-ı hâmemle sühan-sencânı münkâd eylerim

Gazel [26]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
 Bilinir hâl-i dilim zemzeme-i âhımdan
 Feyz alır bâd-ı sabâ âh-ı seher-gâhımdan
 Reh-rev-i kûy-ı harâbâtım eyâ fitne-i cân
 Vâizin pendî beni döndüremez râhımdan
 Şevk-ı vaslın ile gül-şende nevâ-yı aşkı
 Öğrenir mürğ-i seher nâle-i cân-kâhımdan
 Nâvek-i gamzelerin cânıma kâr etse dahi
 Vaz geçirmez beni bir vechile dil-hâhımdan
 Dem-be-dem mîstaba-ı bezm-i belâda **Vasfî**
 Beklerim lutf u kerem Hazret-i Allâh'ımdan

Gazel [27]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün
 Münhemik oldu yine bî-dâda sen
 İltifât et aşk-ı nâ-şâda sen

Şübhesiz renc-i humâr-ı mey beni
 Öldürür gelmez isen imdâda sen
 Kalb-i âşık mahzen-i esrârdır
 Eğri bakma her harâb-âbâda sen
 Eyledin irşâd erbâb-ı dili
 Pîşvâsın ehl-i istirşâda sen
 Âşıkın vird-i zebânıdır bu söz
 Sevdüğim sağ ol hemân dünyâda sen

Nazîre-i Gazel-i Muallim Nâcî¹⁸ [28]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
 Arz-ı didâr et gönülde derd-i hicrân kalmasın
 Şevk-ı hüsnünle cihânda sabr ü sâ mân kalmasın
 Sevdüğim kaldır cemâlinden nikâb-ı zülfünü
 Vâkıf-ı râz olmadık âlemde bir cân kalmasın
 Mihr-i vechin gıpta-bahşâdır sürûş-ı cennete
 Hüsnüne âdem senin mümkün mü hayrân kalmasın
 Sun pey-â-pey sâğar-ı ser-şârı ey sâkî bana
 Kimseye şekvâya senden tâ ki imkân kalmasın

Gazel [29]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
 İştîyâkım artar eksilmez sana ey nâzenîn
 Hem-demimdir inzivâ-gâhımda âh-ı âteşîn

¹⁸ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:

Söyle hâmem! Sânihât-ı aşk pinhân kalmasın

Mu'cizât-ı tab'ımı inkâra imkân kalmasın

Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 190.

Tâhirü'l-Mevlevî de Nâcî'nin gazelini tanzir etmiştir:

İnle ey dil kim enîn-i aşk pinhân kalmasın

Nâlemi güş etmedik erbâb-ı vicdân kalmasın

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları, s. 106.

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Muallim Nâcî'nin sözkonusu gazeline nazire olan bir muhammesi vardır:

Bir dakîka ağlamaktan çeşm giryân kalmasın

Aşka başka hâcet-i isbât ü bürhân kalmasın

Yâre anlat derdi, dil me'yûs-ı dermân kalmasın

İnle ey sînem! Enîn-i aşk pinhân kalmasın

Nâleni güş etmedik erbâb-ı vicdân kalmasın

Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları, s. 515.

Lutf ile aġyâr-ı bed-kirdâra eylersin nigâh
 Gösterirsin âşık-ı gam-h^Vâreye çîn-i cebîn
 Her belâya bî-mehâbâ olmada sînem siper
 Sevdiğim var mı cihânda ben gibi mihnet-güzîn
 İstemem hem-bezm-i ülfet olmağı hûbân ile
 Künc-i firkatte hayâlindir benimle hem-nişîn
 Sözlerim mahsûl-i âsâr-ı tabîatdır bütün
 Kim görürse nazm-i pâkim şübhesiz der âferin

Gazel [30]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Âşık-ı âzâdeyim cânân bana nâz etmesin
 Âlem-i hüsn içre maġrûrâne pervâz etmesin

Ben hayâlin h^Vâb-gâhımda der-âġûş eylerim
 Haşre dek va‘d-i visâlin varsın incâz etmesin

Söyleyin tîġ-ı zebânımdan hazer kılsın rakîb
 Var iken meclisde ben güftâre âġâz etmesin

Etmeyenler ârzû sırr-ı dilin ifşâsını
 Kendine bir kimseyi âlemde hem-râz etmesin

Anladım sâkî-i bezmin ben ne hûn-h^Vâr olduğun
 Nâfile mey-nûşlar ol şûhî i‘zâz etmesin

Gazel [31]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Dinlemez zemzemeni nükte-şinâsân-ı zemân
 Irlama nâfile ey şâir-i efsürde-beyân

Takınıp nâmını merdân-ı sühan-sencânın
 Olma âşüfte-sıfat gayri bu vâdîde devân

Bil de âdâb-ı kelâm-ı üdebâyı evvel
 Sonra kalkış edeb öğretmeye ey bî-iz‘ân

Der-geh-i pîr-i meye nâsiye-sâ ol, durma
 Olmak istersen eġer hem-dem-i ehl-i irfân

Söyle merdâne sözü şâir isen bî-pervâ
 Zühreler nazm-ı dil-ârâmına olsun hayrân

Gazel [32]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Gelmiyor vechin hayâli dîde-i hûn-bârıma
 Bâis oldur sevdiğim her lahza âh ü zârıma

Kûy-ı cânândan haber-dâr etmeden aslâ beni
 Hâlimi arz eyle bârî ey sabâ dil-dârıma
 Âlem-i âb içre ser-mest ü harâb olsam dahi
 Eylerim cânım fedâ peymâne-i ser-şârıma
 Nakd-i ömrü bir perî-rûyun yolunda şübhesiz
 Görse Hâtim'ler şaşardı dem-be-dem îsârıma
 Çâre-cû olmak abesdir derd-i aşka **Vasfiyâ**
 Bulamaz Lokmân'daki dermân dil-i bîmârıma

Gazel [33]

Remel: Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Oldum ey şûh-ı cefâ-pîşe sana üftâde
 Dil-i vîrânımı i'âmâra çalış tenhâda
 Bülbül-i nağme-serâ¹⁹ sâkit olur gül-şende
 Sûziş-i aşkın ile başlar isem feryâda
 Gelse de pîş-geh-i çeşme hayâl-i rûyun
 Gelmiyor vuslatın ümmîdi dil-i nâ-şâde
 Zülfüne bend olan erbâb-ı hakikat bî-şek
 Kayd-ı hestî-i mecâzîden olur âzâde
 Leyle-i hüsnünü andıkca şeb-i firkatte
 Sebak-âmûz olurum Kays-ı belâ-mu'tâda
 Çekilir subh u mesâ tîr-i müjen küşteleri
 Kâfile kâfile sahrâ-yı adem-âbâde

Gazel [34]

Hezec: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Şeref ver makdeminle sevdiğim bezm-i harâbâta
 Dem-â-dem başlasın mey-nûşlar arz-ı mübâhâta
 Dil-i mahzûnumu vaslınla aslâ kılmadın memnûn
 Aceb lâyük değil mi âşkın hüsn-i mükâfâta
 Verir cür'et rakîb-i nâ-bekâra lutf-ı bî-gâyen
 Cihâna karşı uşşâkınla da'vâ-yı müsâvâta
 Niçin ey bî-vefâ, semt-i Vefâ'ya uğramaz râhın
 Ser-â-ser muntazır üftâdeler feyz-i mülâkâta

¹⁹ nağme-serâ: nâme-serâ (Cezebât, İstanbul 1342, s. 41).

Olup dil-beste târ-ı zülfün anber-bûyuna **Vasfî**
Girer sevdâ-yı aşkın ile dürlü dürlü hâlâta

Nazîre-i Gazel-i Mes‘ûd-i Harâbâtî²⁰ [35]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Hâlimi cânâne izhâr eyledim mey-hânedede
Cürmümü mestâne ikrâr eyledim mey-hânedede

Zevk-ı meyle gönlüme bir öyle hâlet geldi kim
Varımı bi'l-cümle îsâr eyledim mey-hânedede

Feyz-i nûş-â-nûş ile pîr-i muğâna dem-be-dem
Sohbet-i dil-dârı tekrâr eyledim mey-hânedede

Yâd edip hayretle sâkînin leb-i cân-bahşını
.....

Dün gece ser-mest olup **Vasfî** harâbâtîleri
Na‘ra-i yâ hay’la bî-zâr eyledim mey-hânedede

Gazel [36]

Hezec: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Çalış i‘mârına mülk-i dilin kâşâne lâzımsa
Sana ey şâh-bâz-ı gül-sitân bir lâne lâzımsa

Bırak Mecnûn u Ferhâd’ın hikâyât-ı gam-efzâsısın
Beni dinle dem-â-dem ey perî efsâne lazımsa

Sakin her dâma ey dil düşme mürğ-i tîz-per-âsâ
Yeter ol âfetin hâl-i siyâhı, dâne lâzımsa

Kuru feryâd ile geçmez ele dâmânı ol şûhun
Yolunda terk-i cân eyle eğer cânâne lâzımsa

Hemân bend eyle târ-ı zülfüne bir meh-veşin durma
Bu âlemde sana **Vasfî** dil-i dîvâne lâzımsa

Gazel [37]

Hezec: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Ne hoş hatt-ı siyâhı ol mehin ruhsâr-ı âl üzre
Mühim bir nokta tutmuş hâl-ı hindûsu cemâl üzre

²⁰ Muallim Nâcî’nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matları şudur:
Ol kadar çaktım ki tersâ-zâdegânın aşkına
Berka döndüm neşr-i envâr eyledim mey-hânedede
Muallim Nâcî’nin Şiirleri, s. 192.

Visâlin eyleyip her-dem tasavvur künc-i firkatte
Geçer ömr-i azîzi ehl-i aşkın hep hayâl üzre
Harâbât âleminde feyz-i nûş-â-nûş ile rindân
Ederler arz-ı mâ-fi'l-bâl sâkîye kemâl üzre
Ser-â-ser âteş-i aşkıyla dünyâyı yakar billâh
Kalırsa tâbiş-i ruhsârı ol şühun bu hâl üzre
Olup mey-hânedede ser-mest **Vasfî** dün gece bir pîr
Bu beyt-i dil-nîşîni yazdı bir köhne sifâl üzre
Eder zâhir-pereste iltifâtın râygân her dem
Felek seng-i melâmet yağdırır erbâb-ı hâl üzre

Nazîre-i Gazel-i Mes'ûd-i Harâbâtî²¹ [38]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
Ermemişken akl-ı ekmele âsmânın fevkine
Çeşm-i hak-bînîm bakar arş-ı Hudâ'nın fevkine
Gıpta eylerdi harâbât içre sâkî şübhesiz
Geçtiğim görseydi Cem pîr-i muğânın fevkine
Kim geçer âlemde bilmem tâir-i endişemi
Bence pervâz etmek işten mi cihânın fevkine
Yükselir fikrim teâlî eyledikçe nûr-ı aşk
İsterim çıkmak fezâ-yı lâ-mekânın fevkine
Kadrimi bilmezse **Vasfî** tab'ımın pâ-bestegân
Levha-ı şi'rim asılsın Farkadân'ın fevkine

Gazel [39]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
Ben değişmem aşkını sâkî cihânın şevkine
Cân verirsen çok mudur sen cân-sitânın şevkine
Tâbiş-i mihrinle dil âteş kesildi sevdiğim
Nûr-ı meh bir şey midir nisbetle cânın şevkine
Vecde gelmez mi ser-â-ser bâde-h^vârân-ı cihân
Na'ralar attıkca ben pîr-i muğânın şevkine

²¹ Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin ikinci beyti şudur:
Bin muhâcîm karşı çıkmışken livâ-yı hâmemî
Dikti tab'ım âlem-i sihrü'l-beyânın fevkine
Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 213.

Zevkine erbâb-ı aşkın kudsiyân şâbâş okur
 Reşk eder Kerrûbiyân sâğar-keşânın şevkine
 Olma **Vasfî** zâhidin ta‘nından asla bî-huzûr
 Sen gazel-h^vân ol yine her nev-civânın şevkine

Gazel [40]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Gelmesin bir gün fûtûr endîşe-i fa‘‘âlîme
 Bâis olsun sa‘y-i rûz-efzûnum izmihlâlîme
 Berk urur karşımda envâr-ı kemâlât-ı cihân
 Nazra-i im‘ân ile bakdıkca istikbâlîme
 Mâlikim bir feyz-i isti‘dâde kim bî-iştibâh
 Ben tefavvuk eylerim her vechile emsâlîme
 Bir zemân dönmem çalışmaktan cihân-ı feyzde
 Etmesem de i‘tilâ küsmem yine ikbâlîme
 Himmetimdir ilticâ-gâhım benim **Vasfî** hemân
 Reşk ederse çok mudur erbâb-ı himmet hâlîme

Nazîre-i Gazel-i Muallim Nâcî²² [41]

Recez: Müstef‘ilâtün müstef‘ilâtün

Ey burc-ı hüsnün mihr-i münîri
 Yoktur cihânda vechin nazîri
 Âzâde iken kayd-ı sivâdan
 Aşkınla oldum zülfün esîri
 Lâyık değılsem nakd-ı visâle
 Koğma derinden bârî fakîri
 Bîmâr-ı hicrin sen dil-rübâyâ
 Etmez mi te’sîr-i âh-ı ahîri
 İklîm-i aşkın bî-şübhe **Vasfî**
 Mülk-i ademdir şehri-i şehîri

Gazel [42]

Remel: Fâilâtün fâilâtün fâilün

Terk edip bu tavr-ı mahcûbâneyi
 Sâkiyâ rindâne sun peymâneyi

²² Muallim Nâcî'nin (ö. 1893) burada tanzir edilen gazelinin matlaı şudur:

Ey mülk-i hüsnün âlf emîri
 Olsun makâmın sînem serîri

Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 194.

Târ-ı zülfün sevdiğim bend etmese
 Kim tutâr âyâ dil-i dîvâneyi
 Nâfile zâhid beni ta‘n eyleme
 Dinlemez ser-mest olan efsâneyi
 Bezm-i Firdevs’e değişmez âşıkın
 Zevk-ı meyle kûşe-i mey-hâneyi
 Âlem-i âb içre fark etmez o şûh
 Âşinâdan **Vasfî**yâ bigâneyi

Gazel [43]

Hezec: Mef‘ûlü mefâilün feûlün

Olsam dahi ben harâb sâkî
 Ver durma yine şarâb sâkî
 Âlâm-ı cihâmı hîçe say da
 Sun bâdeyi bî-hesâb sâkî
 Dehre bakıp intibâh eyle
 Bâkî mi bu âb ü tâb sâkî
 Bâis ne imiş bu kec-nigâha
 Ver doğruca bir cevâb sâkî
Vasfî gibi bir sühan-şinâsa
 Etme o kadar itâb sâkî

Gazel [44]

Hezec: Mefâilün mefâilün feûlün

Kelâmım bildirir feyz-i Vedûd’u
 Fezâ-yı fikrimin yoktur hudûdu
 Olur muydum cihânda nağme-perdâz
 Tecellî etmese aşkın sürûdu
 Rümûz-ı lî-maallâh’a²³ bulur yol
 Bilen her vechile sırr-ı vücûdu
 Verir âfâk-ı aşka feyz-i dîger
 Semâ-yı kalbime şevkîn suûdu

23 لِي مَعَ اللَّهِ وَقْتُ لَا يَسْتَعْنِي فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ : “Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek ne de (daha önce) gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.” Keşfü’l-hafâ’, II, 173.

Sarîr-i hâmemin âhengi **Vasfî**
Eder dem-beste erbâb-ı şühûdu

BİBLİYOGRAFYA

- Aclûnî, İsmâîl b. Muhammed, *Keşfü'l-hafâ' ve müzîlu'l-ilbâs amme's-tehere mine'l-ehâdîsi alâ elsineti'n-nâs, I-II*, Beyrut 1408/1988.
- Ali İffet, *Gazellerim*, İstanbul 1937.
- Banarlı, Nihad Sâmi, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, I-II, İstanbul 1971.
- Belal Abdel-Maksoud, *İbnü'l-Fârîz ve İsmail Ankaravî'nin Kasîde-i Hamriyye Şerhi*, basılmamış Yüksek lisans tezi, İstanbul 2000.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İstanbul 1333.
- Câmî, Mevlânâ Abdurrahmân, *Mecmûa-i Monlâ Câmî: Levâyih-ı Hakikat Şerh-i Rubâiyyât Levâmî' Şerh-i Hamriyye-i İbni Fârîz*, İstanbul 1309 h.
- Cezebât, Şeyh Vasfî (Metin aktarma ve Sözlük)*, Esra Topçu, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet tezi, Bolu, 2010, 105 + 88 s.
- Çetin, Mehmet, *Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi*, I-IV, Ankara 2002.
- Dîvân-ı Câmî*, nşr. A'lahân-i Efsahzâd, I-II, Tahran 1378/1999.
- Dîvânü İbni'l-Fârîz*, nşr. Mehdî Muhammed Nâsirüddîn, Beyrut 1410/1990.
- Erbay, Erdoğan, *Eskiler ve Yeniler: Tanzimat ve Servet-i Fünun Neslinin Divan Edebiyatına Bakışı*, Erzurum 1997, s. 60-82.
- İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, I-IV, İstanbul 1988; (IV, 1948-1952)
- Mevlânâ Celâluddîn, *Külliyât-ı Dîvân-ı Şems*, nşr. Bedüzzamân Fürûzânfer, I-II, Tahran 1374 hş.
- Muallim Nâci'nin Şiirleri*, haz. Abdülkadir Hayber & Hüseyin Özbay, İstanbul 1997.
- Şeyh Vasfî, *Cezebât*, İstanbul 1302.
- Tâhirü'l-Mevlevî'nin Türkçe ve Farsça Divanları*, haz. Mehmet Atalay, Erzurum 2005.
- Törenek, Mehmet, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, "Recâizâde Ekrem'in Bülbül Redifli Şiiri ve Ona Yazılan Nazireler", Erzurum 2000, sa. 14, s. 169-185.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998. VIII, 513-514.

Özsarı, Mustafa, “Şeyh Vasfî”, *DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, XXXIX, 71-72.

Usûlî Divanı, haz. Mustafa İsen, Ankara 1990.